

ВЛАДИМИР ПИШТАЛО

У БИБЛИОТЕЦИ НИШТА НИЈЕ ТУЂЕ

Мој отац је био директор Народне и универзитетске библиотеке Босне и Херцеговине, један од пионира процеса дигитализације у бившој Југославији која је касније прерасла у COBBIS. Ја сам наставио његов посао. Моја мајка је радила у сарајевској библиотеци „Хасан Кикић”. Месецима је удисала библиотечку прашину и она се крвљу преносила на мене. Право из библиотеке мајка је узела трамвај и пошла у породилиште. Са собом је понела *Чаробни Бреј* Томаса Мана да га чита на порођају. Порођај је трајао 34 сата. Рођен сам са библиотечком прашином у крви. Волим *Чаробни Бреј*.

Волим библиотеке. Настојим да пренесем своје поштовање према библиотекарицима на друге људе. Најдраже ми је кад ми у некој малој библиотеци кажу: „Овде управник Народне библиотеке никада није био.”

Библиотека је капија за свуд и резонаторска кутија за наша срца.

То је неусловљено место.

Дубоко демократично место.

„Књиге говоре оно што новине не смеју”, писао је велики Душко Радовић.

Рано сам знао да ће ми књижевност бити судбина по принципу – „Нешто ми шапне у срцу и знам”.

Руски писац Аксаков је тврдио: Ја сам машта. Волас Стивенс: Бог и имагинација су исто. Са Салмоном Рушдијем верујем да је мизерно стање бића у ком се имагинација ни за шта не рачуна и није део дома...

Машта је простор суверенитета.

У библиотеци ништа није туђе.

Верујем да је једно од најважнијих искустава кад прочиташ у туђој књизи нешто у шта сâм најдубље верујеш. Тада оно што је споља и изнутра постану једно.

Књига је место субјективног искуства и тамо Вук, као код Бранка Топића, може бити зелен.

Један наш песник је рекао да нема атеистичке поезије. Мислим да је то тачно, да се односи и на Мајаковског.

Људима није стало до онога шта знате док не знају да вам је стало.

Најважнији састојак гозбе је глад. Најважнији састојак концерта је способност да чујете мелодију. Не можете остати емотивно споља. Морате се унети. Они који читају без уношења хтели би да лампа светли без уља.

Литература ствара искуство поверења и обнавља осећај наде, макар зато што сте виђени, схваћени. И зато што ни у чему нисте ни само ни први ни једини.

Речи се претварају у хемијске реакције у телима читалаца.

По Владану Десници постоје две врсте уметника фотографа. Једни сликају нешто неухватљиво, димове и магле, али свој објектив максимално изоштре. Други сликају нешто најобичније, као јабуке, али свој објектив расфокусирају, да изгледа „чудније”. Ја сам ближи овим првим уметницима.

Постоје два врсте писаца. Једни, као Васко Попа, унапред знају књиге које ће написати, па их такве, по плану и напишу. Други почињу с почетка, из средине, са краја, како их инспирација води. Они се боре за веродостојност у детаљу, убеђени да ће се велика слика постарати сама за себе. Такав је уметник био Иво Андрић. Његовом детаљистичком приступу сам ближи и ја.

Детаљ долази из другог света мада га налазимо у реалности.

У детаљу је све. Прво морате освојити тај простор па се проширити на већу територију.

Стратегије поезије и хумора обогаћују књижевност. Оне су сличне. Оне су само за оне који желе да се осећају живи. А и срећа није нека обавеза.

Коначно у књижевности не смемо лагати. Присуство поштовања је једна од првих информација које људи осете при сусрету. Када изневерите ниска очекивања, људи то сместа препознају као поштовање.

У непоштовање очекивања морате унети енергију и искреност. Нема дефинитивних правила. Традиција се састоји не у обожавању пепела већ у преношењу ватре. У овој достојанственој институцији и ван ње, традиција лежи у континуитету наде.

(Беседа на уручењу награде „Златна књига Библиотеке Матице српске”,
28. априла 2023. године)